

17.01.2023

Asia: VN/21836/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta kansalliseksi luonnon monimuotoisuusstrategiaksi 2035

Lausuntopyyntö

2. Strategian lähtökohdat

Strategian alkuosassa olisi hyvä kuvata mihin osaan luontoa strategia keskittyy, esimerkiksi elotonta luontoa käsitellään strategiassa vain vähän. Tältä osin mainitaan kalliot, perustuen mitä ilmeisimmin lajien ja luontotyyppien uhanalaisuusarviointiin vuodelta 2018. Yksittäisinä, pinta-alallisesti suhteellisen pieninä kohteina, kalliot tuntuvatkin saavan tekstissä huomattavan korostuneen merkityksen. Syy tähän kaipaisi selventämistä.

3.1 ja 3.2 Päätaavoite ja tarkemmat tavoitteet

Pirkanmaan liitto toteaa, että yleisellä tasolla tavoitteet ovat kannatettavia, mutta monelta osin tavoitteiden sanoitus jättää tulkinnan varaa. Onko tavoitteiden saavuttaminen käytännön toimeenpanossa mahdollista? Tästä esimerkkinä tavoite, T9, Luonnon tilaan suoraan vaikuttava taloudellinen toiminta, kuten maankäyttö, rakentaminen ja luonnonvaratalous, on resurssitehokasta ja ylläpitää sekä parantaa aktiivisesti luonnon monimuotoisuutta. On tärkeää, että esimerkiksi kiertotalouden keinoin vältetään neitseellisten luonnonvarojen käyttöä. On kuitenkin vaikeaa nähdä, miten luonnonvaratalous, esimerkiksi maa-ainesten ottaminen, käytännössä toteutetaan niin, että se aktiivisesti parantaa luonnon monimuotoisuutta. Tavoitteita kuvaavissa ja perustelevissa teksteissä tulisi selventää, millä käytännön mekanismeilla tavoitteet voisivat olla saavutettavissa.

3.3 Luonnon tilan tavoitteet

Strategian tavoite T3.7 koskee luontoa rakennetussa ympäristössä. Strategiassa tuodaan esille luonnon vaikutukset ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen. Kasvavilla kaupunkiseuduilla maankäytön suunnittelussa kamppaillaan yhdyskuntarakenteen tiivistämisen ja sen myötä vähenevien lähiluonto ja -virkistysalueiden kanssa. Strategian vaikutusten arvioinnissa todetaankin, että monimuotoisen luonnon saavutettavuuden tavoitteeseen liittyy epävarmuuksia tilanteessa, jossa rakentamisen aluetehokkuutta pyritään lisäämään muun muassa viheralueille ulottuvan täydennysrakentamisen kautta. Tätä näkökulmaa olisi suotavaa tarkastella strategiassa laajemmin. Suurin osa Suomen kunnista joutuu ainakin jossain määrin tarkastelemaan uudisrakentamisen suhdetta luonto- ja viheralueiden säilyttämiseen ja tekemään tältä osin päätöksiä. Suurimmat haasteet ovat kasvavissa kunnissa. Tämän kysymyksen käsittelemiseen kaavoituksessa on toivottavaa saada ohjausta ja työvälineitä valtakunnallisen strategiatyön kautta.

Yhtenä erityiskohteena elinympäristöjen laadun parantamiseksi mainitaan kallioluonto, tavoite T3.8. Geologiset muodostumat tulisi tunnistaa strategiassa laajemminkin monimuotoisen luonnon, maisemien ja ekosysteemipalveluiden arvokohteina. Pirkanmaan maakuntakaava 2040 on yksi harvoista maakuntakaavoista, jossa geologisesti arvokkaille alueille on määritetty suojelumääräys. Muissa yhteyksissä aiemmin Pirkanmaan liitto on nostanut esille tarpeen tarkastella kiviaineshuoltoa ja maa-aineslakia luonnon monimuotoisuuden ja luonnon arvokokonaisuuksien säilyttämisen näkökulmasta. Tällä hetkellä lainsäädäntö antaa huonosti välineitä erityisesti geologisesti arvokkaiden harjualuekokonaisuuksien säilyttämiseen ja suojeluun.

On tärkeää, että lainsäädännössä tunnistetaan jatkossakin maakuntakaavoituksen merkitys ja mahdollisuudet luonnon monimuotoisuuden suojelussa ja ekosysteemipalvelujen ylläpitämisessä. Tämä on tärkeä tunnistaa myös kansallisessa strategiatyössä.

Tavoitteessa T4.9 mainitaan mm. maaperän kestävä käyttö ja ennallistaminen. Asiaa olisi hyvä avata tekstissä, kuten on tehty muiden tavoitteiden osalta.

3.4 Suojelu ja ennallistaminen

Riittävä ja yhtenäinen tietopohja on keskeinen kysymys, jotta suojelu- ja ennallistamistoimet saadaan kohdennettua vaikuttavasti ja oikeudenmukaisesti. Suojelua ja ennallistamista käsittelevässä osuudessa olisi tarpeellista tarkentaa, millä keinoilla ja mekanismeilla päästään elinympäristökohtaisiin suojelutavoitteisiin (sis. varsinaiset suojelualueet sekä suojelua tukevat alueet) siten, että tähän löydetään aidosti tärkeimmät/ arvokkaimmat alueet. Tältä osin herää myös kysymys, tukeeko olemassa oleva tieto riittävällä tasolla näitä tavoitteita. Katsomme, että Pirkanmaalla tilanne on tältä osin parempi kuin monella muulla alueella; Pirkanmaalla laadittu maakunnallinen uhanalaiselvitys sekä sen jatkoanalyysit vaihemaakuntakaavatyön yhteydessä antavat hyvän lähtökohdan niin lisäsuojelun suuntaamiseen kuin suojelua tukevien alueiden määrittämiseen.

Metsien suojelun osalta mainitaan, että suojelualueverkostoa on tarve kehittää erityisesti maan etelä- ja keskiosissa. Tekstiin jää kaipaamaan tietoa siitä, missä yhteydessä otetaan kantaa kehittämistarpeiden tarkempaan alueelliseen jakautumiseen. Näemme, että tässä prosessissa tulee panostaa vuorovaikutukseen alueellisten toimijoiden kanssa.

Kappaleessa 3.4.1 mainitaan suojelualueiden kytkeytyvyyden parantaminen ja todetaan keskeisimpien keinojen löytyvän alueiden käytön suunnittelusta. Käytännössä maakuntakaavoitus on merkittävin ja usein ainoa väline, joilla voidaan tehdä tähän liittyvää suunnittelua ylikunnallisesti oikeusvaikutteisesti. Näin ollen se tulisi mainita kyseissä kohdassa erikseen.

3.5 Paineiden vähentäminen ja juurisyihin vaikuttaminen

Strategiassa mainitaan lasten ja nuorten ilmastonmuutokseen ja luontokatoon liittyvät huolet ja ahdistus. Niiden lieventämisestä toivoisi myös löytyvän kirjaus strategiasta, esimerkiksi tavoitteen T18.1 kohdalta. Tässä julkisen sektorin toimijoiden lisäksi medialla on tärkeä rooli.

Pirkanmaan liitto on pyrkinyt luomaan mahdollisuuksia lasten ja nuorten äänen esille nostamiseen päätöksenteossa. Pirkanmaan nuorisovaltuuston edustajat ovat mukana Pirkanmaan maakuntahallituksen ympäristö- ja ilmastojooston kokouksissa. Nuorisovaltuustoa on myös

osallistettu Pirkanmaan luonnon monimuotoisuusohjelman laadinnassa. Pirkanmaan liitto pitääkin tärkeänä, että tässä kansallisessa strategiatyössä ja sitä seuraavissa prosesseissa toimitaan esimerkillisesti erityisesti lasten ja nuorten näkökulmien kuulemisessa ja huomioon ottamisessa.

3.6 Saamelaiset ja luonnon monimuotoisuus

-

3.7 Suomi maailmalla

-

Muita huomioita luonnoksesta

-

Scarpellini Elisabet
Pirkanmaan liitto